

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол № 2

«16» _____ 2021 р.

Заступник голови Приймальної
комісії

Ю. О. Каганов

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Освітній ступінь: магістр

Спеціальність: 205 Лісове господарство

Освітня програма: Мисливське господарство

Запоріжжя – 2021 рік

I. Пояснювальна записка

1. Мета фахового вступного випробування з «Мисливського господарства» – з'ясувати рівень теоретичних знань та практичних навичок вступників, яких вони набули під час навчання на освітньому ступені/рівні бакалавра/спеціаліста/магістра, з метою формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників на навчання за освітнім ступенем магістра спеціальності 205 лісове господарство, освітньої програми мисливське господарство в межах ліцензованого обсягу.

2. Форма фахового вступного випробування.

Фахове вступне випробування проходить у два етапи:

- Письмовий – абітурієнти здають письмову відповідь на питання екзаменаційного білету у письмовій формі. Тривалість письмового етапу – 60 хв.
- Усний – співбесіда з абітурієнтами з питань екзаменаційного білету.

3. Білети: структура білету

Білет фахового вступного випробування містить два теоретичних питання і чотири тестові завдання. На вступне фахове випробування винесено наступні дисципліни: біоекологія, техніка здобування мисливських тварин, методи обліку мисливських тварин, біологія мисливських тварин, організація та управління мисливськими господарствами, типологія мисливських угідь, біотехнія, основи лісоексплуатації, трофейна справа та основи такидермі.

4. Вимоги до відповіді

Вступник на освітній ступінь магістр має виявити знання структурних та функціональних особливостей різних рівнів організації живого; повинен володіти основним термінологічним апаратом різних розділів освітньої програми «Мисливське господарство»; при аналізі повинен використовувати знання як теоретичних так і практичних основ дисциплін.

II. Критерії оцінювання

Оцінка, отримана вступником, за результатами фахового вступного випробування відбиває повноту засвоєння програмного матеріалу за циклом професійно-орієнтованих дисциплін.

Для особи, яка претендує на зарахування за ступенем магістра (за 200 бальною шкалою):

Високий рівень (175-200 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в повній мірі засвоїв увесь програмний матеріал, показує знання не лише основної, але й додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, використовує знання з суміжних галузевих дисциплін, вдало наводить приклади.

Достатній рівень (150-174 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: має також високий рівень знань і навичок. При цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або пропуски в неосновних питаннях. Можливе слабке знання додаткової літератури, недостатня чіткість у визначенні понять.

Задовільний рівень (124-149 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь неповна, неглибока, містить неточності, робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів.

Низький рівень (100-123 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі розбирається у матеріалі, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті.

До участі у конкурсі не допускається (0-99 балів), якщо вступник виявив такі знання та вміння: не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті.

III. Структура програми

Біоекологія

Екологія як наука. Поняття про екосистеми. Структура екосистем. Класифікація екосистем. Поняття про біоценози. Видова, просторова. Екологічна структура біоценозів. Відношення організмів в біоценозах (трофічні, топічні, форичні, фабричні). Енергія в екосистемах. Потік енергії в екосистемі. Біогеохімічні цикли. Основні закони екології. Закони продуктивності. Трофічні ланцюги та трофічні рівні. Трофічні піраміди. Екологічна ефективність. Екологічна ємність.

Концепція лімітуючих факторів. Закони Лібіха, закони оптимуму. Концепція факторів і екотипи. Умови існування як регулюючі фактори. Фактори середовища як лімітуючі фактори. Основні шляхи пристосування живих організмів до умов середовища.

Екологічні елементи та фактори. Класифікація екологічних факторів. Абіотичні, біотичні та антропогенні фактори. Закон мінімуму та максимуму. Закон екологічного оптимуму. Лімітуючі фактори. Межа толерантності. Закон толерантності. Екотипи. Кліматичні фактори середовища. Едафічні та орографічні фактори середовища. Гідрофічні фактори середовища. Вода як фактор існування тварин. Сніговий покрив як екологічний фактор. Основні правила екології тварин (правило Бергмана-Алена, правило попередження Альохіна, правило Глюгера). Адаптаційні пристосування тварин для різних умов мешкання.

Принципи циклічності і ритмики у біосфері, циклічні зміни у екосистемах. Адаптаційні біологічні ритми організму. Фотоперіодизм, фотоперіодична реакція та адаптація.

Характеристика динаміки чисельності популяції. Крива росту популяції, флуктуації чисельності. Регуляція чисельності популяції в екосистемах. Структура популяцій: характер розподілу організмів у просторі: r- і K-добір. Екологічна структура популяції. Гомеостаз популяції. Біотичні фактори середовища. Типи взаємодії між видами. Хижацтво, паразитизм, конкуренція, коменсалізм, симбіоз. Концепція місця мешкання та екологічної ніші. Видове, структурне, генетичне різноманіття у угрупованнях. Розвиток та еволюція екосистеми. Поступові зміни, сукцесії, типи, причини їх виникнення. Концепція клімаксу.

Поняття про біосферу. Розподіл життя в біосфері. Стабільність та еволюція біосфери, мікро- та макроеволюція. Екологія та практична діяльність людини. Екологічні основи раціонального використання біологічних ресурсів та концепція сталого розвитку регіонів та біосфери. Сучасні проблеми екології.

Техніка здобування мисливських тварин

Предмет та завдання дисципліни. Правове регулювання застосування технологій полювання. Знаряддя лову та способи полювання. Заборонені знаряддя лову та способи полювання. Проблема гуманізації використання знарядь лову та способів полювання. Історія виникнення питання гуманізації полювання. Питання гуманності застосування вогнепальної зброї, набоїв та інших засобів полювання. Експертна оцінка гуманності засобів полювання, наукові підходи вирішення питання. Історія застосування та вдосконалення засобів та способів полювання в Україні та країнах світу. Особливості розвитку вогнепальної зброї. Сучасне розповсюдження та рівень застосування техніки здобування мисливських тварин. Ефективні, нераціональні та негуманні способи та знаряддя полювання. Основні завдання та напрямки удосконалення техніки здобування мисливських тварин. Перспективи вдосконалення знарядь та способів полювання.

Класифікація знарядь та способів здобування мисливських тварин. Основні принципи та схема класифікації знарядь та способів здобування мисливських тварин. Загальна оцінка ефективності основних знарядь та способів здобування тварин. Поняття про техніку та технології полювання. Об'єкти полювання. Способи та засоби здобування тварин, що діють у присутності мисливця, технологія їх використання. Різновиди полювання: з рушницею та собаками різних порід, з рушницею без собак, з ловчими тваринами. Конструктивні особливості знарядь лову тварин. Способи полювання: загоном, підкараулювання,

складування, вистежування, вигін зі сховища, облава. Прийоми використання знарядь полювання. Оцінка ефективності використання на полювання знарядь та способів за окремими групами та видами тварин, перспективи їх застосування.

Класифікація мисливської вогнепальної зброї. Характеристика вогнепальної зброї різних систем за цільовим призначенням. Основні вимоги до вогнепальної зброї залежно від умов полювання та видів мисливських тварин. Основні вузли та деталі рушниці. Визначення калібру. Оптимальне відношення ваги рушниці до ваги стрілка. Взаємозв'язок калібру, довжини ствола та величини дульного звуження гладкоствольної рушниці. Догляд за зброєю. Прицільні пристосування. Набої для гладкоствольної рушниці. Основні властивості та різновиди набоїв. Особливості знарядження набоїв. Набої для нарізної рушниці: набої різних калібрів, їх характеристика (вага кулі, початкова швидкість, характер запалювання, довжина та форма гільзи).

Внутрішня та зовнішня балістика гладкоствольної та нарізної зброї. Поняття про нормальний заряд і снаряд. Вплив якості та ваги заряду, конструктивних особливостей і ваги снаряда, щільності заряджання, ваги рушниці, профілю ствола та складу ствольних сталей, факторів зовнішнього середовища (температури, тиску, швидкості руху повітря) на елементи бою рушниці. Енергія, необхідна для ураження різних видів тварин. Способи збільшення та зменшення кучності дробового пострілу. Пристрілювання вогнепальної зброї. Стрільба по рухомих цілях, стендова стрільба. Особливості стрільби кулею, картеччю та дробом. Основні помилки починаючого стрілка. Правила поведінки з вогнепальною зброєю та техніки безпеки.

Методи обліку мисливських тварин

Мета, завдання та методологія фауністичних досліджень. Поняття та показники чисельності тварин. Біологічні основи обліку. Математичні основи обліку. Географічні основи обліку. Організаційні основи обліку. Екстраполяція облікових даних. Методи відносного обліку тварин. Методи абсолютного обліку. Прямі та непрямі обліки. Систематизація методів обліку тварин. Основні положення щодо обліків у мисливських господарствах.

Візуальний облік. Візуальне спостереження. Метод картування слідів. Зимовий маршрутний облік по слідах. Маршрутні стрічки. Метод подвійного окладу. Обліковий майданчик. Облік окладом з шумовим прогоном. Облік на місцях зимової концентрації тварин. Облік за дефекаціями. Облік по норах. Облік анкетно-опитувальним методом. Показники та облік здобичі дичини. Показник продуктивності угідь.

Особливості організації та проведення обліку копитних. Особливості організації та проведення обліку хижаків. Особливості організації та проведення обліку навколоводних тварин. Особливості організації та проведення обліку борової та польової дичини. Особливості організації та проведення обліку водоплавної дичини.

Показники динаміки популяції мисливських тварин. Методи оцінки чисельності мисливських тварин. Щільність популяції мисливських тварин. Методи оцінки щільності популяцій мисливських тварин. Народжуваність, смертність, імміграція та еміграція. Статева та вікова структура популяції. Демографічний потенціал. Моделі росту чисельності популяцій тварин. Швидкість росту популяцій. Просторова структура популяції. Методи аналізу просторової структури популяцій мисливських тварин.

Біологія мисливських тварин

Загальна характеристика та біологічні особливості класу Ссавців (Mammalia). Загальна характеристика та особливості біології рядів Комахоїдні (Insectivora) та Хижі (Carnivora). Особливості біології та екології родини Кротові (*Talpidae*): кріт. Особливості біології та екології представників родини Собачі (*Canidae*): вовк, шакал, лисиця звичайна, єнотоподібний собака. Особливості біології та екології представників родини Ведмежі (*Ursidae*). Особливості біології та екології представників родини Кунячі (*Mustelidae*): лісова та кам'яна куниця, ласка, горностай, європейська та американська норки, степовий та лісовий

тхори, борсук, видра. Особливості біології та екології представників родини Котячі (*Felidae*): рись, лісовий кіт. Біоценотичне, мисливсько-господарське та практичне значення представників комахоїдних та хижих ссавців.

Загальна характеристика та особливості біології рядів Гризунів (*Rodentia*) та Зайцеподібні (*Lagomorpha*). Біологія представників родини Білячі (*Sciuridae*): білка звичайна, бабака. Біологія представників родини Бобри (*Castoridae*): азіатський та канадський бобри. Біологія ондатра. Біологія представників родини Зайці (*Leporidae*) заєць-русак та заєць-біляк. Біоценотичне, мисливсько-господарське та практичне значення представників гризунів.

Загальна характеристика та особливості біології ряду Парнокопитні (*Artiodactyla*). Біологія представників родини Свині дикі (*Suidae*). Біологія представників родини Олені (*Cervidae*): лось європейський, козуля європейська та сибірська, олень благородний та плямистий. Біологія представників родини Порожнисторогі (*Bovidae*). Біоценотичне, мисливсько-господарське та практичне значення копитних.

Загальна характеристика та біологічні особливості класу Птахів. Загальна характеристика та особливості біології рядів Гусеподібні (*Anseriformes*) та Пірникозоподібні (*Podicipediformes*), Куроподібні (*Galliformes*) та Голубоподібні (*Columbiformes*), Журавлеподібні (*Gruiformes*) та Сивкоподібні (*Charadriiformes*). Особливості біології та екології птахів. Біологія представників родини Качачі (*Anatidae*): лебідь-кликун, лебідь-шипун, гуска сіра, гуменник, гуска білолоба, казарка червоноголова, чорноголова, білощока та канадська казарка, крижень, шилохвіст, широконоса, попелюх.

Біологія представників родини Пірникозові (*Podicipedidae*): пірникоза велика, сірощока, червоношия, чорношия та мала. Особливості біології представників родин Тетерукові (*Tetraonidae*): тетерук, глушчів, орябок; Фазанові (*Phasianidae*): кеклик, куріпка сіра, перепілка, фазан; Голубові (*Columbidae*): припутень, голуб сизий, горлиця звичайна, горлиця садова. Особливості біології представників родин Пастушкові (*Rallidae*); Дрохвові (*Otididae*): дрохва, хохітва, джек. Біоценотичне, мисливсько-господарське та практичне значення представників рядів Гусеподібні, Пірникозоподібні, Куроподібні, Голубоподібні Журавлеподібні та Сивкоподібні.

Організація та управління мисливськими господарствами

Економічна роль мисливства та мисливського господарства в сучасному суспільстві. Історія розвитку мисливського господарства в Україні та світі. Сучасний стан мисливського господарства в Україні. Організація, структура та управління мисливським господарством. Компетенція державних та громадських організацій у сфері мисливського господарства. Структуризація та спеціалізація мисливського господарства. Типи мисливських господарств та їх характерні особливості. Напрямки ведення мисливського господарства. Фонд мисливських угідь України. Порядок надання у користування мисливських угідь. Користувачі мисливських угідь. Права та обов'язки користувачів мисливських угідь. Правові основи в системі ведення мисливського господарства. Методи організації використання земельних ресурсів в напрямку ведення мисливського господарства. Організація та розвиток мисливського господарства. Економічні основи ведення мисливського господарства промислового, аматорського напрямків та комплексного лісомисливського господарства.

Законодавчі та нормативні акти, що регламентують мисливське господарство та полювання в Україні. Державний контроль у галузі мисливського господарства. Органи управління і контролю. Право на полювання. Документи на право полювання. Державний мисливський фонд України. Терміни полювання. Дозвіл на добування мисливських тварин. Умови організації та здійснення полювання іноземцями. Порушення правил використання об'єктів тваринного світу. Браконьєрство.

Класифікація мисливських угідь. Типологія мисливських угідь та їх мисливсько-господарське бонітування. Мисливське упорядкування. Види упорядкування мисливських угідь. Інвентаризація та оцінка мисливських угідь. Організація території мисливського господарства.

Біологічні основи мисливствознавства. Розміщення мисливських тварин в угіддях. Сезонні явища, цикли життєдіяльності і відтворення. Особливості поведінки та добові біоритми мисливських тварин. Основи екології мисливських тварин.

Державний мисливський фонд України. Сучасні ресурси мисливських тварин в Україні та можливості їх раціонального використання. Порядок організації обліку мисливського фонду, ведення кадастру і моніторингу. Мисливство як фактор регулювання складу популяцій мисливських тварин. Мисливство як механізм підтримки стабільності популяцій. Визначення розміру використання та норм відстрілу мисливських тварин. Ліміти на використання мисливських тварин. Регулювання мисливства. Пропускна спроможність мисливських господарств.

Типологія мисливських угідь

Фізико-географічна характеристика України. Природні умови України. Специфіка поширення мисливських тварин, складу та структури їхніх популяцій, динаміки чисельності та особливостей ведення мисливського господарства в умовах різних природних зон України. Лісомисливське районування як складова частина лісгосподарського, водного та земельного районування території України. Мета та завдання лісомисливського районування. Особливості застосування критеріїв провідних факторів середовища.

Мисливські угіддя України, визначення понять. Характеристика типів мисливських угідь. Загальні принципи районування. Сучасне лісомисливське районування України. Характеристика мисливських угідь лісомисливських зон України. Особливості екологічних умов різних лісомисливських зон України. Екологічні фактори що зумовлюють розподіл тварин у мисливських угіддях. Специфіка лісового середовища. Фактор турбування.

Сучасні підходи та методи картографування природних ресурсів. Загальні принципи картографування в мисливському господарстві. Картографічні матеріали, що використовуються при веденні мисливсько-господарської діяльності. Складання карт лісомисливського районування. Складання карт типології та бонітування угідь мисливських господарств різних лісомисливських регіонів. Картосхеми для особистого користування мисливців. Мисливсько-таксаційні та оперативно-господарські планово-картографічні матеріали. Господарсько-технічний поділ мисливських угідь.

Загальні принципи інвентаризації мисливських угідь. Методи інвентаризації. Технологічний підхід до інвентаризації мисливських угідь. Класифікація місць мешкання. Методичні підходи та принципи класифікації угідь. Принципи класифікації мисливських угідь у межах природного зонування України. Оцінка продуктивності мисливських угідь для різних видів тварин. Захисні, кормові та гніздопридатні властивості мисливських угідь та їх оцінка. Типи мисливських угідь. Особливості типології лісових та нелісових угідь. Водні та навколоводні місця мешкання тварин, особливості їх типології. Технологічний підхід до типології мисливських угідь. Організаційно-територіальні одиниці у мисливському господарстві.

Теоретичні основи користування мисливськими угіддями. Аналіз сучасних стратегій використання мисливських ресурсів. Оптимізація мисливського користування. Бонітування мисливських угідь. Способи бонітування. Комплексна оцінка якості мисливських угідь. Методика оцінки, розрахунок показників якості. Особливості бонітування та розрахунку середньозваженого бонітету для різних видів дичини.

Біотехнія

Предмет та функції біотехнії. Розділи та аспекти біотехнії. Класифікації біотехнічних заходів. Основні напрями сучасної біотехнії. Планування, об'єми та строки проведення біотехнічних заходів. Регіональна регламентація біотехнічних заходів.

Біотехнічні споруди. Підгодівельні споруди, їх призначення та класифікація. Вимоги до влаштування підгодівельних майданчиків. Особливості будови та вимоги до влаштування солонців, гальковиська та пурхалищ. Водопої, вимоги до їх влаштування. Споруди

мисливсько-господарського призначення: засідки, стрілецьке місце, стаціонарні та пересувні вишки, мисливські будинки. Розміщення біотехнічних споруд. Поняття ремізи та ремізні ділянки, кормові поля та плантації. Класифікація реміз та ремізних ділянок. Особливості та правила створення реміз. Вимоги та особливості створення кормових полів та плантацій.

Захисні та гніздопридатні умови мисливських угідь. Заходи щодо покращення умов існування мисливських угідь. Вимоги та особливості влаштування сховищ для різних видів мисливських тварин. Класифікація водно-болотних угідь. Штучні гніздивля. Вимори та правила створення штучних гнізд. Вимоги до вибору місць розташування штучних гнізд. Розміщення штучних гнізд на водоймах та догляд за ними. Заходи щодо збільшення мозаїчності очеретяних заростей. Відтворювальні ділянки та ділянки спокою.

Мета підгодівлі диких тварин. Вимоги до підгодівлі диких тварин. Організація підгодівлі диких тварин. Основні вимоги до підгодівлі мисливських тварин. Збагачення кормових ресурсів мисливських угідь. Об'єми підгодівлі. Регламентация підгодівлі. Сезон підгодівлі та його періодизація. Оцінка природних кормових ресурсів для різних видів диких тварин. Корми для підгодівлі та їх класифікація. Збагачення кормової ємності мисливських угідь. Ефективність зимової підгодівлі. Мінеральна підгодівля тварин.

Санітарно-профілактичні заходи в мисливських угіддях. Загальні та спеціальні санітарно-профілактичні заходи. Організація контролю за станом мисливських тварин. Загальні засади та напрямки охорони та відтворення тваринного світу. Методи охорони диких тварин у мисливських господарствах. Штучне розселення тварин. Мета та напрями штучного розселення диких тварин. Інтродукція диких тварин, акліматизація та реакліматизація. Державний та відомчий контроль за охороною та використання диких тварин. Кадастр мисливських ресурсів. Вимоги до ведення кадастру мисливських ресурсів. Боротьба з порушниками правил полювання та бракон'єрами.

Підвищення продуктивності мисливських угідь. Селекційний відстріл як біотехнічних захід поліпшення якості мисливської продукції. Особливості нормування об'ємів біотехнічних заходів у мисливських господарств. Показники ефективності та результативності діяльності мисливських угідь. Критерії оцінювання ефективності біотехнічних заходів у мисливських господарствах різних форм власності. Еколого-економічна оцінка біотехнічних заходів у мисливському господарстві. Показники біологічної продуктивності мисливських угідь.

Основи лісоексплуатації

Загальне поняття лісоексплуатації. Цілі та завдання лісоексплуатації. Новітні технології, що їх використовують у лісоексплуатації.

Лісосічні роботи. Основні лісосічні роботи. Технологія лісосічних робіт. Підготовчі та допоміжні роботи на лісосіці. Організація та проектування лісосічних робіт.

Технологія та обладнання лісозаготівель. Загальні поняття у лісозаготовчому виробництві. Основні поняття о різанні деревини. Технологія та обладнання лісосічних робіт. Рубки лісу. Загальні положення. Способи рубок. Задачі рубок у лісах різного призначення. Значення рубок лісу у народному господарстві.

Суцільні та вибіркові рубки. Суцільні вузько- та широколісосічні рубки. Суцільні концентровані та умовно-суцільні рубки. Відновлення лісу на суцільних просіках. Технологічні схеми розробки лісосік. Збереження підросту. Збереження маточних дерев (поодинокі дерева, насінневі групи, насінневі куртини). Загальні поняття. Теорія та практика вибіркових рубок. Примусово-вибіркові рубки. Прискові рубки. Промислово-вибіркові, добровільно-вибіркові, інтенсивно-вибіркові та комплексні рубки.

Поступові рубки. Загальні поняття. Прийоми рівномірно-поступових рубок. Рівномірно-поступові рубки. Групово-поступові рубки. Довгостроково-поступові рубки. Інші види поступових рубок.

Рубки у гірських лісах. Рубки у спілих лісах. Головні особливості лісів і рубок. Способи рубок головного використання. Засоби механізації лісосічних робіт і

транспортування деревини. Технологічні схеми розробок гірських лісів. Каймові рубки. Співвідношення різних способів і елементів рубок головного використання. Сучасні тенденції рубок лісу у Центральній Європі.

Очищення лісосік. Загальні поняття. Екологічна роль очищення лісосік. Очищення лісосік і відновлення лісу. Утилізаційне очищення лісосік.

Низькоствольна система. Загальні поняття про низькоствольне господарство. Безвершинне господарство. Використання відводкового розмноження. Лісовідна оцінка низькоствольного господарства. Господарювання у середньому лісі.

Рубки догляду за лісом. Загальні положення. Види рубок догляду. Теоретичні аспекти рубок догляду. Об'єкти рубок догляду. Відбір дерев. Класифікація дерев. Принципи розріджування. Інтенсивне та повторювальне розрідження. Рубки догляду і деревина. Організація і технологія робіт по рубках догляду.

Переробка круглих лісоматеріалів та відходів лісозаготівель. Основні напрямки переробки лісоматеріалів. Виробництво товарів народного споживання та виробів виробничого призначення. Переробка низькоякісної деревини та відходів лісо заготовок. Додаткова сировина та її переробка в умовах лісового підприємства.

Використання недеревинних ресурсів лісу. Кормові ресурси та їх використання. Сбір грибів, ягід, горіхів, плодів і продукції їх переробки. Бджільництво. Підсочка беріз і заготівля соку. Заготівля лікарських рослин. Здобування живиці і ялицевої олії. Дубильна сировина. Інші види використання лісів.

Шляхи підвищення продуктивності лісів та лісових земель. Раціональне використання спілих насаджень. Підвищення продуктивності насаджень. Деревинна продуктивність, біологічна продуктивність, екологічна продуктивність, комплексна продуктивність.

Трофейна справа та основи таксидермії

Трофейна справа, як розділ мисливствознавства. Історія виникнення та розвитку трофейної справи. Мета, завдання та напрямки трофейної справи. Поняття «мисливський трофей» та «трофейне полювання». Класифікація мисливських трофеїв. Правові основи добування трофейних тварин. Способи добування трофейних тварин. Особливості трофейного полювання в Україні та в світі. Порядок оформлення дозволу на здобування, транспортування, вивіз за межі державних кордонів мисливських трофеїв.

Експертиза мисливських трофеїв. Історія експертизи трофеїв. Мисливські тварини, що включені в трофейну класифікацію. Порядок реєстрації мисливських трофеїв і оформлення трофейного листа. Загальні правила та критерії оцінки мисливських трофеїв. Інструменти, необхідні для вимірювання трофеїв. Особливості оцінки трофеїв різних видів мисливських тварин. Міжнародні формули вимірювання трофеїв. Системи оцінки трофеїв (CIC и SCI). Етикетування та каталогізація трофеїв. Виставки трофеїв. Нагороди. Міжнародні виставки, як етапи формування системи оцінки трофеїв. Правила етики і естетики аранжування трофейних шкур, черепів, рогів та іклів. Мисливські трофеї як індикатор стану популяції мисливських тварин.

Поняття таксидермії. Історія розвитку таксидермії. Методи добування тварин для зоологічних експонатів. Технологія обробки таксидермічного матеріалу на місці здобичі. Особливості транспортування різноманітних видів трофейної сировини. Наукова обробка таксидермічного матеріалу. Методики взяття промірів тварин. Методи виготовлення таксидермічних експонатів птахів. Методи виготовлення таксидермічних експонатів ссавців. Методи виготовлення експонатів плазунів (рептилій), земноводних (амфібій) та риб. Скелети риб, ссавців та птахів. Виготовлення опудал для наукових колекцій та музейних експозицій. Виготовлення та оформлення мисливських трофеїв.

Необхідний інвентар. Вимоги до матеріалів, пристосувань та інструментів. Холодильна камера. Розбірна кімната. Дезінсекційна камера. Препарувальна. Ліпна. Сушильна камера. Підсобне приміщення. Гігієнічні вимоги. Методи захисту таксидермічних експонатів.

Препарування тварин. Первинна обробка трофеїв. Способи зйомки шкур. Первинна обробка шкур. Вичинка шкур звірів для виготовлення мисливських трофеїв. Вичинка шкур тварин. Виготовлення науково-колекційних тушок птахів і ссавців. Огляд методів виготовлення чучел птахів та ссавців. Препарування та виготовлення чучел інших груп тварин (риби, амфібії, рептилії, комахи). Обробка черепів. Очистка черепів. Виварювання черепів. Особливості виварювання черепів з рогами. Обпилювання черепів. Способи обезжирювання та відбілювання черепів. Обробка іклів кабана. Виготовлення голів ссавців. Виготовлення трофеїв лося, оленя, лані, козулі. Виготовлення трофеїв кабана-сікача. Оформлення трофеїв і чучел тварин. Монтаж мисливських трофеїв. Комплекс вимог до оформлення. Монтаж рогів. Монтаж іклів кабана. Монтаж черепів хижаків. Виготовлення килимів із шкур тварин. Виготовлення чучел голів на декоративних медальйонах, чучел-барельєфів в пейзажі.

IV. Список рекомендованої літератури

1. Бибби К., Джонс М., Марсден С. Исследования и учеты птиц. Методы полевых экспедиционных исследований. Москва : Мир, 2000.
2. Білявський Г. О., Фурдуй Р. С. , Костіков І. Ю. Основи екології: підручник. Київ : Либідь, 2005.
3. Бондар С. Л. Лісове господарство : рекомендаційний покажчик. Чернігів : Наукова бібліотека ЧНТУ, 2016.
4. Бондаренко В. Д. Біотехнія : навч. посібник: у 2 ч. Львів : ІЗМН, 1998.
5. Волошина Н. О. Загальна екологія та неоекологія: навч. посібник. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015.
6. Гайченко В. А., Царик Й. В. Екологія тварин: навч. посібник. Херсон : Олді-плюс, Київ: Ліра, 2012.
7. Генсірук С. А. Ліси України. Львів : УкрДЛТУ, 2002.
8. Герушинський З. Ю. Типологія лісів Українських Карпат: навч. посібник. Львів : Піраміда, 1996.
9. Данилкин А. А. Биологические основы охотничьего трофейного дела. Москва : ТНИ «ТМК», 2010.
10. Данилкин А. А. Охота, охотничье хозяйство и биоразнообразие. Москва : КМК, 2016.
11. Делеган В., Мазепа В., Рудишин М. Мисливські трофеї: навч. посібник. Київ : ІЗМН, 1996..
12. Делеган І., Кьогалмі Т., Татаринов К. Мисливська зброя, полювання, ведення мисливського господарства: навч. посібник. Київ : НОК ВО, 1993.
13. Коваль Я. В. , Антоненко І. Я., Шадура М. В. Кадастрова оцінка ресурсів мисливської фауни регіонів (методологічні та методичні аспекти). *Науковий вісник Національного аграрного університету*. Київ, 2000. Вип. 25.
14. Козлов В. М. Типология охотничьих угодий с основами охотустройства: учебное пособие. Киров : ВятГСХА, 2012.
15. Кузякин В. А. Охотничья таксация. Москва : Лесн. пром-сть, 1979.
16. Кучерявий В. П. Загальна екологія : підручник. Львів : Світ, 2010.
17. Лебедева Н. І. Конспект лекцій із спецкурсу «Біотехнія». Запоріжжя : ЗНУ, 2006.
18. Лебедева Н. І., Домніч В. І. Конспект лекцій із спецкурсу «Біологія мисливських тварин». Запоріжжя : ЗНУ, 2006.
19. Лебедева Н. І., Петриченко В. В. Методи обліку мисливських тварин : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2008.
20. Лебедева Н. І., Петриченко В. В. Біотехнія : Навчально-методичний посібник до лабораторних робіт. Запоріжжя: ЗНУ, 2008.
21. Леонтьев Д. Ф. Охотничьи угодья. Санкт-Петербург : Лань, 2013.

22. Литвинов В. Ф. Таксидермия и трофейное дело с основами товароведения меховой продукции : учеб.-метод. пособие. Минск : БГТУ, 2011.
23. Мартынов Е. Н. , Масайтис В. В., Гороховников А. В. Охотничье дело. Охотоведение и охотничье хозяйство : учеб. пособие. Санкт-Петербург : Лань, 2011.
24. Мисливсько-господарське законодавство України : Посібник до практичних занять для студентів спеціальності «Мисливське господарство», «Лісове господарство» / відповід. за випуск В.В. Павлюк. Львів : СПОЛОМ, 2005.
25. Патякин В. И. Лесоэксплуатация : учебник для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Академия, 2006.
26. Перовский М. Д. Технология добычи зверей и птиц : учеб. пособие. Москва: ФГОУ ВПО РГАЗУ, 2011.
27. Петриченко В. В., Лебедєва Н. І., Карташова Я. М. Типологія мисливських угідь: навч. посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2009.
28. Петцел Д., Буржейлі Ф. Мисливська зброя. Повний довідник. Київ: КМ-Букс, 2018.
29. Романов В. С., Козло П. Г., Падайга В. И. Охотоведение. Мнинск: Тесей, 2005.
30. Роскопф И. Охотничьи трофеи и изделия. Москва: Лесная пром-сть, 1984. 128 с.
31. Свириденко В. Є., Бабіч О. Г., Киричок Л. С. Лісівництво: підручник. Київ : Арістей, 2004.
32. Свириденко В. Є., Бабіч О. Г., Киричок Л. С. Лісівництво. Київ : Арістей, 2005.
33. Сугробов В. Ю., Кузьмин О. И. Как метко стрелять из охотничьего ружья пулей. Москва : Аквариум-Принт, 2007.
34. Фандеев А. А., Никольская В. П. Охотничье-промысловые звери трофеи. Москва : Россельхозиздат, 1978.
35. Хандогий А. В., Цинкевич В. А. Биология охотничьих видов животных. Минск : Вышэйшая школа, 2010.
36. Харченко М. М. Охотоведение. Москва: МГУ, 2002.
37. Харченко Н. А., Лихацкий Ю. П., Харченко Н. Н. Биология зверей и птиц. Москва : Академия, 2003.
38. Хоєцький П. Б. Мисливствознавство: навч. посібник. Львів : СПОДОМ, 2006.
39. Шадура М.В. Книга мисливця. Львів : Атлас, 1998.
40. Швиденко А. Й., Остапенко Б. Ф. Лісознавство : підручник для вузів. Чернівці : Зелена Буковина, 2001.

Голова фахової
атестаційної комісії

(підпис)

(М.М. Малько)

(ініціали та прізвище)